

A. PANNEKOEK

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΟ «ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ» ΚΟΜΜΑ

Δεν βρισκόμαστε παρά μονάχα στις άπαρχες ένδεις νέου έργατικού κινήματος. Τὸ παλὶὸ κίνημα ἐνσάρκωνται στὰ κόμματα, καὶ τὴ πίστη στὸν κόμμα ἀποτελεῖ σῆμερα τὴν ἴσχυρότερη τροχοπέδη στὴν ἵκανότητα δράσης τῆς ἔργατικῆς τάξης. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο δὲν ἐπιζητοῦμε νὰ δημιουργήσουμε ἔνα νέο κόμμα. Ὡχι γιατὶ εἴμαστε ἐλάχιστα πολυάριθμοι — ἔνα δύοιοδήποτε κόμμα εἰναι στὴν ἀρχὴ ἀριθμητικὰ περιορισμένο — ἀλλὰ γιατὶ σῆμερα ἔνα κόμμα δὲν μπορεῖ νὰ είναι παρὰ μιὰ ὁργάνωση ποὺ ἔχει σὰ στόχο νὰ διευθύνει καὶ νὰ ἔξουσιάσει τὸ προλεταριάτο. Σ' αὐτὸν τὸν τύπο ὁργάνωσης ἀντιπαρθέτουμε τὴν ἀκόλουθη, ἀρχὴ : ή ἔργατικὴ τάξη δὲν θὰ μπορέσει νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ σὰν τάξη καὶ νὰ νικήσει παρὰ μὲ τὸν ὄρο νὰ πάρει τὶς τύχες της στὰ ἰδιαὶ τὰς χέρια. Καθῆκον τῶν ἔργατῶν δὲν είναι νὰ ἀποδέχονται τὰ συνθήματα μᾶς δύοιασδήποτε ὅμαδας — καὶ τὰ δικά μας δὲν ἀποτελοῦν ἔξαρτεση —, ἀλλὰ νὰ σκέφτονται ἀπὸ μόνοι τους, νὰ ἀποφασίζουν καὶ νὰ ἐνεργοῦν αὐτοὶ οἱ ἰδιοι. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο, σ' αὐτὴ τὴ μεταβατικὴ περίοδο, θεωροῦμε σὰν τὰ φυσικὰ δργανα διαφωτισμοῦ τους τὶς ὅμαδες ἔργασίας, τοὺς κύκλους μελέτης καὶ συζήτησης, ποὺ σχηματίσθηκαν ἀπὸ μόνες τους καὶ φάγχουν μόνες νὰ βροῦν τὸ δρόμο τους.

Αὐτὸς ὁ τρόπος ἀντίληψης τῶν πραγμάτων βρίσκεται σὲ δεξειά ἀντίφαση μὲ τὶς παραδοσιακὲς ἑδεῖς γιὰ τὸ ρόλο τοῦ κόμματος σὰν ἀπαραίτητου δργάνου διαφώτισης τοῦ προλεταριάτου. Απὸ ἐδῶ πηγάζει ή ἀντίσταση ποὺ συναντᾶ καὶ ή ἀπόρριψή του ἀπὸ πολυάριθμους κύκλους πού, παρόλα αὐτά, δὲν θελουν πιὰ νὰ ἔχουν καμμιὰ σχέση οὔτε τὸ σοσιαλιστικὸ Κόμμα οὔτε μὲ τὸ κομμουνιστικὸ Κόμμα. "Ως ἔνα μέρος, αὐτὸν χωρὶς ἀμφιβολία διείλεται στὴ δύναμη ποὺ διατηρεῖ ή παράδοση : σταν κάποιος ἀνέκαθεν ἔβλεπε τὴν πάλη τῶν τάξεων σὰν μιὰ πάλη κομματικὴ καὶ μιὰ πάλη μεταξὺ κομμάτων, τοῦ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ δεῖ τὰ πράγματα κάτω ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴ ὀπτικὴ γνωνία τῆς τάξης καὶ τῆς ταξικῆς πάλης. 'Αλλὰ ἐπίσης ὡς ἔνα μέρος βρισκόμαστε μπροστὰ στὴν ἀπεριφραστὴ ἀντίληψη διατήσασθαι ἀπὸ τὴ λειτουργία του στὸ προτεσσό παραγωγῆς, λειτουργία ποὺ ἔχει σὰν ἐπακόλουθο καθορισμένα συμφέροντα. Στὴ συνέχεια θὰ ἔξετάσουμε πιὸ λεπτομερειακὰ αὐτὴ τὴν ἀντίληψη.

Πρόκειται, μὲ δυὸ λόγια, γιὰ τὴν ἀκόλουθη διάκριση : ἐνῶ τὸ κόμμα εἶναι μιὰ ἔνωση ἀτόμων πάνω σὲ μιὰ βάση ἰδεῶν, η τάξη εἶναι μιὰ ἔνωση πάνω στὴ βάση κοινῶν συμφερόντων. Τὸ ἀν κάποιος ἀνήκει σὲ μιὰ τάξη προσδιορίζεται ἀπὸ τὴ λειτουργία του στὸ προτεσσό παραγωγῆς, λειτουργία ποὺ ἔχει σὰν ἐπακόλουθο καθορισμένα συμφέροντα. Στὴν περίπτωση τοῦ κόμμα-

τος, ή σύνδεσή του μὲ δὲ πρόσωπα προυποθέτει ταυτόσημες
άποψεις σχετικά μὲ τὰ θεμελιώδη κοινωνικά ζητήματα.

Κάποτε πιστεύονταν, γιὰ λόγους θεωρητικούς καὶ πρακτικούς,
ὅτι αὐτὴ ἡ θεμελιώδης διαφορὰ θὰ ἔξαφανίζονται μέσος στοὺς κόλ-
πους τοῦ ταξικοῦ κόμματος, τοῦ «έργατικοῦ κόμματος». Κατὰ
τὴν περίοδο ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλδημοκρατίας, κυριαρχοῦσε ἡ
ἐντύπωση ὅτι αὐτὸ τὸ κόμμα θὰ ἐγκαλιάζε προσδευτικά ὅλους τοὺς
ἔργαζομένους, εἴτε σὰν μέλη εἴτε σὰν συμπαθοῦντες. Καὶ, καθὼς
ἡ θεωρία ἀνήγγελλε ὅτι ταυτότημα συμφέροντα γεννοῦν ἀναγκα-
στικὰ ταυτόσημες ίδεες καὶ σκοπούς, ἡ διάκριση ἀνάμεσα στὴν
τάξη καὶ τὸ κόμμα, δῆπος πιστεύονταν, θὰ ἔξαλείφονται σὲ διοένα
αὐξανόμενο βαθμό. «Ομως τίποτα παρόμοιο δὲν συνέβη. Ἡ σο-
σιαλδημοκρατία παρέμεινε μειοψηφία, καὶ μάλιστα ἐκτεθειμένη
στὶς ἐπιθέσεις νέων ἔργατικῶν ὁμάδων». γνώρισε δρισμένα
σματα, ἐνῶ ἕδιος τὸς ἡ χαρακτήρας ὑφίστατο μιὰ μεταμόρφωση
καὶ μερικὰ ἄρθρα τοῦ προγράμματος τῆς εἴτε ἀναθεωρήθηκαν εἴτε
έρμηνεύθηκαν μὲ ὀλότελα διαφορετική ἔννοια. Ἡ κοινωνία δὲν
ἀναπτύσσεται κατὰ τρόπο εὐθύγραμμο, χωρὶς ἀλματα καὶ διπισθο-
χωρήσεις, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ ἀγῶνες καὶ ἀνταγωνισμούς. Ταυτόχρονα
μὲ τὴ διεύρυνση τῆς ἔργατικῆς πάλης, αὐξάνεται ἡ δύναμη τοῦ ἔχ-
θρου: ἡ ἀβεβαιότητα καὶ ἡ ἀμφιβολία, δύσον ἀφορᾶ τὴν ἐκλογήν
τοῦ δρόμου ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθήσει, ἀναγεννῶνται ἀδιάκοπα στὸ
πνεῦμα τῶν ἀγωνιστῶν. Καὶ ἡ ἀμφιβολία συντελεῖ στὰ σχίσματα,
στὶς ἐμφύλιες διαμάχες καὶ στὶς συγκρούσεις τάσεων μέσα στοὺς
κόλπους τοῦ ἔργατικοῦ κυνήματος.

Εἶναι μάταιο νὰ θρηνοῦμε γι' αὐτές τὶς διαιρέσεις καὶ γι'
αὐτοὺς τοὺς φραξιονιστικοὺς ἀγῶνες, θεωρώντας τα σὰν κάτι
ὅλεθρο ποὺ δὲν θὰ ἐπρεπε νὰ ὑπάρχει καὶ καταδικάζει τοὺς ἔργατες
στὴν ἀδυναμία. Ἐχει συχνὰ ὑπογραμμισθεῖ ἀπὸ τὶς στῆλες αὐτῆς
τῆς ἐπιθέωρησης: ἡ ἔργατική τάξη δὲν εἶναι ἀνίσχυρη ἐπειδὴ
εἶναι διαιρεμένη, ἀλλὰ ἀντίθετα εἶναι διαιρεμένη ἐπειδὴ εἶναι ἀν-
ίσχυρη. Καὶ δὲ λόγος γιὰ τὸν ὅποιο τὸ προλεταριάτο πρέπει νὰ
ἀναζητήσει νέους δρόμους συνίσταται σὲ τοῦτο, δὲν ὁ ἀντίπαλος
ἔχει τόση δύναμη ὥστε νὰ χάνουν οἱ παλιές μέθοδοι τὴν ἀποτελε-
σματικότητά τους. «Ἡ ἔργατική τάξη δὲν θὰ βρεῖ αὐτοὺς τοὺς δρό-
μους ὡς διὰ μαγείας, ἀλλὰ μὲ σκληρές προσπάθειες καὶ μὲ ἔντονο
προβληματισμό, μέσα ἀπὸ τὴ σύγκρουση ἀντιτιθέμενων ἀπόψεων
καὶ τὶς ἀδυνάτητες μάχες ίδεαν». Εἶναι δικύο τῆς ἔργο νὰ βρεῖ τὸ
δρόμο τῆς, κι' αὐτὸς εἶναι δὲ λόγος ὑπαρξῆς τῶν διχογνωμῶν καὶ
τῶν ἐσωτεριῶν ἀγῶνων. Εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀπορρίψει τὶς
ἀπαρχαιωμένες ίδεες, τὶς παλιές χίμαιρες καὶ ἀκριβῶς ἡ δυσκολία
αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος προκαλεῖ τὶς τόσο μεγάλες διαιρέσεις.

Εἶναι ἔξισον ἀναγκαῖο νὰ ἀποφύγουμε νὰ τρεφόμαστε μὲ
τὴν αὐταπάτη ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀδυσώπητοι κομματικοὶ ἀγῶνες καὶ οἱ
συγκρούσεις ἀπόψεων εἶναι φυσιολογικές μονάχα σὲ μεταβατική
περίοδο, δῆπος τώρα, καὶ ὅτι θὰ ἔξαφανισθοῦν στὴ συνέχεια, για
νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ ἐνότητα περισσότερο ἀπὸ ποτέ. Βέβαια, στὴν ἔξελιξη
τῆς ταξικῆς πάλης, κάποτε συμβαίνει δόλες οἱ δυνάμεις νὰ συνενώ-
νονται γιὰ νὰ κατακτηθεῖ μιὰ μεγάλη νίκη καὶ ἡ ἐνότητα ποὺ πραγμα-
τοποιεῖται μ' αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ ἔχει σὰν ἐπακόλουθο τὴν ἐπανά-
σταση. 'Αλλὰ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, παρόμοια δῆπος καὶ μετὰ
ἀπὸ κάθε νίκη, παρουσιάζονται ἀμέσως διχογνωμίες σχετικά μὲ
τὸν καθορισμὸ τῶν νέων ἀντικειμενικῶν στόχων. Γιατὶ τότε τὸ

προιλεταριάτο ξαναβρίσκει ἀναπότεττα στὸ δρόμο του τὰ πιὸ δύσκολα καθήκοντα: νὰ συντρίψει διοκληρωτικὰ τὸν ἔχθρο, νὰ δργανώσει τὴν παραγωγή, νὰ δημιουργήσει μιὰ νέα τάξη πραγμάτων. Εἰναι ὁδύνατον διοὶ οἱ ἐργαζόμενοι, διες οἱ κατηγορίες καὶ διες οἱ ὅμαδες, ποὺ συχνὰ τὰ συμφέροντά τους ἀπέχουν πολὺ ἀκόμα ἀπὸ τὸ νὰ είναι ὅμοιοι γενῖ, νὰ σκέψονται καὶ νὰ αἰσθάνονται μὲ τὸν ἰδιο τρόπο καὶ νὰ βρίσκονται σὲ ὅμοιοι φωναὶ, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ καὶ ἀπὸ μόνοι τους, ὅσον ἀφορᾶ τὶς μελλοντικὲς τους ἐνέργειες. Ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἰναι προορισμένοι νὰ ἀνακαλύψουν μόνοι τὸ δρόμο τους, γι' αὐτὸν δημιουργοῦνται οἱ πιὸ ἔντονες διχογνωμίες, ἀντιμάχονται ὁ ἔνας τὸν ἄλλο καὶ, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, κατορθώνουν ἐπιτέλους νὰ ἀποσαφηνίσουν τὶς ίδες τους.

Βέβαια, ἐὰν δριψμένα πρόσωπα μὲ κοινὲς ἀντιλήψεις συγκεντρωθοῦν γιὰ νὰ ἔξετάσουν ἀπὸ κοινοῦ τὶς προοπτικὲς δράσης, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν μιὰν ἀποσαφήνιση μὲ τὴν συζῆτηση, γιὰ νὰ προπαγανδίσουν τὶς ίδεις τους, μποροῦμε, ἀν θέλουμε, νὰ δώσουμε σ' αὐτὲς τὶς ὅμαδες τὸ δόνομα «κόμματα». Τὸ δόνομα δὲν ἔχει σημασία, μὲ τὸν δρό οὗτα τὰ κόμματα θὰ δρίσουν στὸν ἔμαυτὸ τους ἔνα ρόλο ὀλότελα διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὸν ποὺ ἀποσκοποῦν νὰ παίξουν τὰ σύγχρονα κόμματα. Ἡ πρακτικὴ δράση, ἡ συγκεκριμένη πάλη, εἰναι ὑπόθεση τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν, ποὺ δροῦν σὰν σύνολο μέσα στοὺς κόλπους τῶν φυσικῶν σχηματισμῶν τους, καὶ εἰδικῶτερα τῶν δόμαδων ἐργατῶν ὅπως διαμορφώνονται μέσα στὴν παραγωγικὴ διαδικασία, οἱ πιονεὶς ἀποτελοῦν τὶς μονάδες τῆς πραγματικῆς μάχης. Θὰ ἡταν παραλογισμὸς νὰ βλέπαμε τοὺς ἀγωνιστὲς μιᾶς τάσης νὰ ἀπεργοῦν ἔνων οἱ ἀγωνιστὲς μιᾶς ἀλλῆς ἐπιμένουν νὰ ἐργάζονται. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, οἱ ἀγωνιστὲς τῶν δύο τάσεων πρέπει νὰ πάνε νὰ ἔχουσιν τὶς ἀπόφεις τους στὴ γενικὴ συνέλευση τοῦ ἐργοστασίου, ὥστε νὰ μπορέστε τὸ σύνολο τῶν ἐργατῶν νὰ ἀποφασίσει ἀφοῦ λάβει ὑπὸ ὅψη διὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ζητήματος. Δεδομένου τοῦ ἀπεριόριστου χαρακτήρα τῆς πάλης καὶ τῆς τεράστιας ἴσχυός του ἔχθροῦ, πρέπει, γιὰ νὰ κατακτηθεῖ ἡ νίκη, νὰ ἐπιστρατευθοῦν διες οἱ δυνάμεις τῶν μαζῶν, ὅχι μονάχα ἡ ὑλικὴ καὶ ἡθικὴ δύναμη μὲ τὴν προσποτὴ τῆς δράσης, ἡ ἐνότητα καὶ ὁ ἐνθουσιασμός, ἀλλὰ ἐπίσης ἡ πνευματικὴ ἐνεργειά, τὰ πολιτικὰ ἀπὸ τὴ διαύγεια τῆς σκέψης. Καὶ ἡ σπουδαιότερα αὐτῶν τῶν κοιμάτων ἡ «δόμαδων γνώμης» συνίσταται σὲ τοῦτο, οὗ συμβάλλουν στὴ γένεση αὐτῆς τῆς δέξιδέρκειας μὲ τὶς ἀναμεταξύ τους διαμάχες, τὶς συζητήσεις τους, τὴν προπαγάνδα τους. Μέσω αὐτῶν τῶν δργάνων αὐτο-ἀποσαφήνισης, ἡ ἐργατικὴ τάξη κατορθώνει νὰ διακρίνει, γιὰ δικό της λογαριασμό, τὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας.

Νὰ γιατὶ τὰ κόμματα μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια (καὶ παρόμοια ἡ Ἱδιαὶ ἡ σύλληψὴ τους) δὲν χρειάζονται καθόλου τὶς ἀκαμπτές καὶ ἀναλοίωτες δομές. Ἀπέναντι σὲ κάθε μεταβολὴ τῆς κατάστασης, σὲ κάθε καινούργιο καθήκον, τὰ πνεύματα ἀποχωρίζονται γιὰ νὰ ξανασυγκεντρωθοῦν μὲ διαφορετικὸ τρόπο. ἐμφανίζονται ἄλλες δόμαδες μὲ ἄλλα προγράμματα. Δεδομένου τοῦ ρευστοῦ χαρακτήρα τους, εἰναι πάντοτε ἵκανα νὰ προσαρμοσθοῦν στὴν καινούργια κατάσταση.

Τὰ σύγχρονα ἐργατικὰ κόμματα ἔχουν ἔνα διαμετρικὰ ἀντίθετο χαρακτήρα. "Έχουν ἄλλωστε διαφορετικὸ σκοπό: νὰ πάρουν τὴν ἔξουσία καὶ νὰ τὴν ἀσκήσουν ἀποκλειστικὰ γιὰ δικό τους δημόσιος. Μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιζητοῦν νὰ συμβάλλουν στὴ χειραφέτηση

τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐννοοῦν νὰ κυβερνήσουν αὐτὰ τὰ ἵδια καὶ παρουσιάζουν αὐτὸν τὸ πρόγραμμα κάτω ἀπὸ τὸ μαρδύνα τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ προλεταριάτου. "Η σοσιαλδημοκρατία, ποὺ τὴν ἀνάπτυξή της πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε στὸ χρυσῆ ἐποχὴ τοῦ Κοινοβουλίου, ἀντιλαμβάνεται αὐτῇ τὴν ἔξουσία μὲ τὴν μορφὴ μιᾶς κυβέρνησης στηριγμένης σὲ μιὰ κοινοβουλευτική πλειοψηφία. "Οσο γιὰ τὸ κομμουνιστικὸ Κόμμα, αὐτὸν ὀθεῖ τὴ θέληση τῆς κυριαρχίας μέχρι τίς πιὸ ἀκραίες τῆς συνέπειες: τὴ δικτατορία τοῦ Κόμματος.

"Αντίθετα μὲ τὰ κόμματα ποὺ περιγράψαμε προηγουμένων, τὰ κόμματα αὐτὰ εἰναι ἀπὸ τὴ φύση τους σχηματισμοὶ μὲ ἀκαμπτες δομὲς ποὺ ἡ δομοιογένειά τους ἔξασφαλίζεται μέσω τῶν καταστατικῶν, τῶν πειθαρχικῶν μέτρων, τῶν διαδικασιῶν εἰσδοχῆς καὶ διαγραφῆς. "Οντας μηχανισμοὶ κυριαρχίας ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἔξουσία διατηρήντας τοὺς ἀγωνιστὲς στὴν «εὐθεία δόδῳ» μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἔξουσιαστικῶν στοιχείων ποὺ διατέθουν κυριαρχικά, ἐνῶ ταυτόχρονα προσπαθοῦν νὰ ἔντείνουν διαρκῶς τὴν ἐπέκτασή τους, νὰ διευρύνουν τὴ σφαίρα ἐπιφροδῆς τους. Δὲν θέτουν στὸν ἔμυτό τους τὸ καθῆκον νὰ μάθουν τοὺς ἐργάτες νὰ σκέφτονται ἀπὸ μόνον τους, ἀλλὰ ἀντίθετα νὰ τοὺς ἐκγυμνάσουν νὰ τοὺς μεταμορφώσουν σὲ πιστοὺς καὶ ἀφοσιωμένους ὥπαδούς τῶν θεωριῶν τους. "Ενῶ ἡ ἐργατικὴ τάξη, γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὶς δυνάμεις της καὶ νὰ νικήσει, χρειάζεται μιὰν ἀπειρόβιστη ἐλευθερία πνευματικῆς ἀνάπτυξης, ἡ οἰστρὸς τοῦ κόμματος βασίζεται στὴν καταστολὴ ὅλων τῶν ἀπόφεων ποὺ δὲν εἰναι σύμφωνες μὲ τὴ γραμμή. Στὸ ἐσωτερικὸ τῶν «δημοκρατικῶν» κομμάτων, αὐτὸν τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιτυγχάνεται μὲ μεθόδους ποὺ διασώζουν τὰ προσχήματα τῆς ἐλευθερίας, στὰ δικτατορικὰ κόμματα μὲ τὴ θηριώδη καὶ ἀπροσχημάτιστη καταστολή.

"Ορισμένοι ἐργαζόμενοι ἥδη ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ σοσιαλιστικοῦ Κόμματος ἡ τοῦ κομμουνιστικοῦ Κόμματος δὲν θὰ σήμανε παρὰ τὴν ἡγεμονία, μὲ καμονφλαρισμένην μορφή, μιᾶς ἀστικῆς τάξης, καὶ ἔτοι θὰ διαίωνται τὴν ἔκμετάλλευση καὶ τὴν ὑποδούλωση. "Αλλά, κατὰ τὴ γνώμη τους, θὰ ἔπρεπε νὰ οἰκοδομήσουμε στὴ θέση τους ἔνα «έπαναστατικὸ Κόμμα» ποὺ θὰ ἀπέβλεπε πραγματικὰ στὴν ἀγραθιδρύση τῆς προλεταριακῆς ἔξουσίας καὶ τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Στὴν περίπτωση αὐτῆς δὲν πρόκειται καθόλου γιὰ ἔνα κόμμα μὲ τὴν ἔννοια ποὺ καθορίστηκε προηγουμένως, γιὰ μιὰ ὁμάδα ἐπεξεργασίας καὶ ἔκφρασης ἀπόψεων ποὺ μοναδικος τῆς στόχου εἰναι νὰ διαφωτίσει, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ ἔνα κόμμα μὲ τὴ σύγχρονη ἔννοια τοῦ ὄρου, ἔνα κόμμα ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ νὰ κατατησεῖ τὴν ἔξουσία καὶ νὰ τὴν ἔξασκήσει αὐτὸν τὸ ἵδιο μὲ σκοπὸ νὰ τὴ χρησιμοποιήσει γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, καὶ αὐτὸν μὲ τὴν ἰδιότητά του τῆς πρωτοπορίας, τῆς ὀργάνωσης τῆς συνειδητῆς ἐπαναστατικῆς μειοψηφίας.

"Η ἵδια ἡ ἔκφραση «έπαναστατικὸ Κόμμα» ἀποτελεῖ δξύμωρο σχῆμα, περιέχει μιὰν ἔννοιαλογικὴν ἀντίφαση. "Ενα κόμμα τέτοιου εἶδους δὲν μπορεῖ νὰ εἰναι ἐπαναστατικό. "Εάν εἰναι, τότε εἰναι μὲ τὴν ἴδια ἔννοια ποὺ δίνουμε τὸ ὄνομα «έπανασταση» σὲ μιὰ κυβερνητικὴ μεταβολὴ ποὺ πραγματοποιεῖται σὸν ἔπαναθλουθὸ σχετικὰ βίαιων πιέσεων, δπως γιὰ παράδειγμα ἡ γένεση τοῦ Τρίτου Ράιχ. Φυσικά, δταν ἐμεῖς μιλᾶμε γιὰ ἐπανασταση, ἔχουμε ὑπὸ δψη τὴν προλεταριακὴ ἐπανασταση, τὴν κατάκτηση τῆς ἔξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη.

Τὸ «έπαναστατικὸ Κόμμα» ἔχει σὰν θεμέλιο τὴν ἀντίληψη ὅτι ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲν μπορεῖ νὰ κατορθώσει τίποτα χωρὶς μιὰ ὁμάδα ἀρχηγῶν ίκανῶν νὰ νικήσουν, ἀντὶ γ' αὐτῆς καὶ στὴ θέση της, τὴν μπουρζουάζια καὶ νὰ σηματίσουν μιὰ νέα κυβέρνηση, μὲ δόλα λόγια τὴν πεποιθησην διτὶ ἡ ἐργατικὴ τάξη εἶναι ἀνίκανη νὰ πραγματοποιήσει ἡ ἴδια τὴν ἐπανάσταση. Πάντα σύμφωνα μ' αὐτὴ τῇ θεωρίᾳ, οἱ ἀρχηγοί θὰ δημιουργήσουν τὴν κοιμουνιστικὴ κοινωνία μὲ διατάγματα δηλαδὴ ἡ ἐργατικὴ τάξη εἶναι ἀκόμα ἀνίκανη νὰ διευθύνει καὶ νὰ δραγανώσει ἡ ἴδια τὴν ἐργασία της καὶ τὴν παραγωγὴ της.

Αὐτὴ ἡ θέση δὲν εἶναι ὡς ἔνα σημεῖο βάσιμη, τουλάχιστον πρὸς τὸ παρόν; Δεδομένου ὅτι σήμερα ἡ ἐργατικὴ τάξη, σὰν μάζα, ἀποδείγνυται ἀνίκανη νὰ κάνει τὴν ἐπανάσταση, δὲν εἶναι ἀναγκαῖο νὰ τὴν κάνει ἀντὶ γ' αὐτῆς καὶ στὴ θέση της ἡ ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία, τὸ κόμμα; Καὶ αὐτὸ δὲν θὰ ισχύει ὅσο οἱ μάζες θὰ ὑπομένουν ἀγόγγυστα τὸν καπιταλισμό;

Αὐτὸς ὁ τρόπος ἀντίληψης τῶν πραγμάτων θέτει ἄμεσα καὶ ἀλλα ἐρωτήματα: Ποιὸν τύπο ἔξουσίας θὰ ἐγκαθιδρύσει ἔνα τέτοιο κόμμα μέσω τῆς ἐπανάστασης; Πῶς θὰ κατορθώσει νὰ νικήσῃ τὴν καπιταλιστικὴ τάξη; 'Η ἀπάντηση ἔρχεται ἀπὸ μόνη της: ἐπειδὴ θὰ ἔξεγερθοῦν οἱ μάζες πράγματι, μόνο οἱ ἐπιθέσεις τῶν μαζῶν, οἱ μαζίκοι ἀγώνες καὶ ἀπεργίες, ἐπιτρέπουν τὴν ἀνατροπὴ τῆς παλιᾶς κυριαρχίας. "Ετοι, τὸ «έπαναστατικὸ Κόμμα» δὲν θὰ κατορθώσει ποτὲ τίποτα χωρὶς τὴν ἐπέμβαση τῶν μαζῶν.

Εφόσον τὰ πράγματα ἔχουν ἔτσι, θὰ συμβεῖ ἔνα ἀπὸ τὰ δύο ἐνδεχόμενα. Εἴτε οἱ μάζες ἐπιμένουν στὴν ἀνάπτυξη τῆς δράσης τους: Μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν ἀγώνα γιὰ νὰ ἀφήσουν τὸ νέο κόμμα νὰ κυβερνήσει ἀνενόχλητο, δραγανώνουν τὴν ἔξουσία τους στὰ ἐργοστάσια καὶ στὰ ἐργαστήρια καὶ προετοιμάζονται γιὰ νέους ἀγώνες, μὲ στόχῳ αὐτή τῇ φορᾷ τὴν ὄριστικὴ συντριβὴ τῆς κυριαρχίας τοῦ Κεφαλαίου. Μέσω τῶν ἐργατικῶν συμβουλίων, σηματίζουν μιὰ κοινότητα ὅλο καὶ περισσότερη συμπαγῆ καὶ, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ίκανη νὰ ἀναλάβει τὴ διεύθυνση τῆς κοινωνίας στὸ σύνολό της. Μὲ δύο λόγους, οἱ μάζες ἀποδείγνυονται διτὶ δὴ τὸν τέσσο ἀκατάλληλες γιὰ νὰ κάνουν τὴν ἐπανάσταση ὅσο πολλοὶ ίσχυρίζονται. 'Απὸ τὴ στιγμὴ αὐτή, δημιουργεῖται ἀναπότρεπτα μιὰ διαμάχη ἀνάμεσα στὶς μάζες καὶ τὸ νέο κόμμα ποὺ διεκδικεῖ γιὰ τὸν ἔσωτρο του τὸ μονοπλίο τῆς ἔξουσίας καὶ ποὺ εἶναι πεπεισμένο χάρη στὴ θεωρία ὅτι τὸ κόμμα πρέπει νὰ ἀποτελεῖ τὴν ἡγεσία τῆς ἐργατικῆς τάξης, διτὶ ἡ αὐτενέργεια τῶν μαζῶν δὲν εἶναι παρὰ παράγοντας ἀταξίας καὶ ἀναρχίας. Είναι τότε ἐνδεχόμενο τὸ ταξικὸ κίνημα νὰ ἔχει ἀποκτήσει τόση δύναμη ποὺ νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ παρακάμψει τὸ κόμμα. 'Αλλὰ ἐνδέχεται ἐπίσης τὸ κόμμα, συμμαχώντας μὲ ἀστικὰ στοιχεῖα, νὰ συντρίψει τοὺς ἐργαζόμενους. "Οπως καὶ νὰ ἔχει τὸ πρόγμα, τόσο στὴ μιὰ περίπτωση ὅσο καὶ στὴν ἄλλη, τὸ κόμμα ἀποκαλύψθηκε σὰν ἐμπόδιο στὴν ἐπανάσταση. 'Επειδὴ θέλει νὰ εἶναι κάτι ἄλλο ἀπὸ δραγανο προπαγάνδας καὶ διαφωτισμοῦ. 'Επειδὴ ὄριζει στὸν ἔκυρο του σὰν ίδιαίτερη ἀποστολὴ του νὰ διευθύνει καὶ νὰ κυβερνήσει.

Εἴτε, στὴ δεύτερη περίπτωση, οἱ ἐργατικὲς μάζες συμμορφώνονται μὲ τὴ θεωρία τοῦ κόμματος καὶ τοῦ ἐργαταλείπουν τὴ διεύθυνση τῆς πορείας τῶν πραγμάτων· ἀκολουθοῦν τὰ συνθήματα ποὺ ἔρχονται ἐκ τῶν ἄνω καὶ, πεπεισμένες (βλέπε Γερμανία 1918) διτὶ

ἡ νέα κυβέρνηση θὰ πραγματοποιήσει τὸ σοσιαλισμὸν ἢ τὸν κομμουνισμό, ξαναπάρονταν τὸ δρόμο τῆς ἐργασίας. 'Η μπουρζουαζία κινητοποιεῖ ἐπὶ τόπου ὅλες τίς δυνάμεις τῆς, ποὺ οἱ ταξικές τους ρίζες δὲν ἔχουν ἀκόμα καταστραφεῖ : τὴν οἰκονομική της δύναμη, τὴν τεράστια πνευματική ἔξουσία της, τὴν οἰκονομική της ἡγεμονία στὰ ἐργοστάσια καὶ στὶς μεγάλες ἐπιχειρήσεις. Τὸ κόμμα ποὺ κυβερνᾷ, ποὺλὺ ἀδύναμο γιὰ νὰ ἀντισταθεῖ σ' αὐτῇ τὴν ἐπίθεση, δὲν μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ στὴν ἔξουσία παρὰ μονάχα δείχνοντας μετριοπάθεια, πολλαπλασιάζοντας τὶς παραγωρήσεις καὶ τὶς διπισθοχωρήσεις. Τότε διακρίθουσσον ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνει κάτι καλύτερο πρός τὸ παρόν, ὅτι θὰ ἥταν τρέλλα ἀπὸ μέρους τῶν ἐργατῶν νὰ θέλουν νὰ ἐπιβάλουν οὐτοποιές διεκδικήσεις μὲ τὴ βία. Καὶ ἔτοι τὸ κόμμα, στερημένο ἀπὸ τὴν μαζικὴ δύναμη ποὺ χαρακτηρίζει μιὰν ἐπαναστατική τάξη, μεταμορφώνεται σὲ πρόκτορα συντήρησης τῆς ἀστικῆς ἔξουσίας.

Λέγαμε μάλις προηγουμένως ὅτι, σὲ σχέση μὲ τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση, ἔνα «ἐπαναστατικὸ Κόμμα» ἀποτελεῖ δέξιμωρο σχῆμα. Θὰ μπορούσαμε νὰ διατυπώσουμε τὸ ἴδιο πράγμα μὲ διάφορο τρόπο : στὴν ἔκφραση «ἐπαναστατικὸ Κόμμα», ὁ ὄρος «ἐπαναστατικὸ» ὑποδηλώνει ἀναγκαστικὰ μιὰν ἀστικὴ ἐπανάσταση. Πράγματι, κάθε φορά ποὺ ὅμιλος ἐπενέβησαν γιὰ νὰ ἀνατρέψουν μιὰ κυβέρνηση καὶ στὴ συνέχεια ἐμπιστεύθηκαν τὴν ἔξουσία σ' ἔνα νέο κόμμα, βρεθήκαμε μπροστά σὲ μιὰν ἀστικὴ ἐπανάσταση, παρακολουθήσαμε τὴν ἀντικατάσταση ἐνὸς κυριαρχον στρώματος ἀπὸ ἕνα ἄλλο, καινούργιο κυριαρχο στρώμα. Αὐτὸ συνέβη στὸ Παρίσι, δύταν τὸ 1830 ἡ μπουρζουαζία τοῦ χρήματος διαδέχθηκε τοὺς μεγαλογαιοκτήμονες, δύταν τὸ 1848 ἡ βιομηχανικὴ μπουρζουαζία κατέλαβε τὴν θέση τῆς χρηματιστικῆς μπουρζουαζίας — ἐνῶ τὸ 1870, τὸ σύνολο τῆς μπουρζουαζίας, μεγάλη καὶ μικρή, ἐγκαθίστατο στὴν ἔξουσία. Αὐτὸ συνέβη καὶ κατὰ τὴν ωστικὴ ἐπανάσταση, δύταν ἡ κομματικὴ γραφειοκρατία ἀρραπάει τὴν ἔξουσία μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ διευθυντικοῦ στρώματος. Ἀλλὰ στὶς μέρες μας, τόσο στὴ διπτικὴ Εύρωπη ὅσο καὶ στὴν Ἀμερικὴ, ἡ μπουρζουαζία ἔχει πολὺ γερές καὶ σταθερές ρίζες στὰ ἐργοστάσια καὶ στὶς τράπεζες γιὰ νὰ μπορέσει μιὰ κομματικὴ γραφειοκρατία νὰ τὴν ἀποδιώξει καὶ νὰ πάρει τὴ θέση τῆς. Τὸ μόνο μέσο γιὰ νὰ νικήθει ἡ μπουρζουαζία παραμένει πάντοτε ἡ δράση τῶν μαζῶν, ἡ ἀπὸ μέρους τους κατάληψη τῶν ἐργοστασίων καὶ οἰκοδόμηση τῆς συμβουλιακῆς τους δργάνωσης. Πάντως, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, φαίνεται ἔκαλυπταρα ὅτι ἡ πραγματικὴ δύναμη βρίσκεται στὶς μάζες, ποὺ ἀφανίζουν τὴν κυριαρχία τοῦ Κεφαλαίου στὸ μέτρο ποὺ ἡ Ἰδια τους ἡ δράση ἐπεκτείνεται σὲ πλάτος καὶ σὲ βάθος.

«Οσοι λοιπὸν δραματίζονται ἔνα «ἐπαναστατικὸ Κόμμα» δὲν κατανοοῦν παρὰ σὲ περιορισμένο μονάχα βαθμὸ τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος. Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη ὅτι τὰ ἐργατικὰ κόμματα, τὸ σοσιαλιστικὸ καὶ τὸ κομμουνιστικὸ Κόμμα, ἔγιναν δογματικά κυριαρχίας ποὺ συμβάλλουν στὴ διαιώνιση τῆς ἐκμετάλλευσης, ἀφοῦνται νὰ συμπεράνουν ὅτι : «χρειάζεται νὰ τὰ καταφέρουμε καλύτερα!» Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐθελοτυφλοῦν μπροστά στὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀποτυχία τῶν διαφόρων κομμάτων δοφείλεται σὲ μιὰ πολὺ γενικώτερη αἵτια, καὶ συγκεκριμένα στὴ θεμελιώδη ἀντίρραση ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴ χειραφέτηση τῆς τάξης, στὸ σύνολο τῆς καὶ μὲ τὶς ἱδιες τῆς τίς δυνάμεις, καὶ τὴν ἐκμηδήνηση τῆς δραστηριότητας τῶν μαζῶν ἀπὸ μιὰ φιλεργατικὴ νέα ἔξουσία. 'Απέναντι στὴν παθη-

τικότητα καὶ τὴν ἀδιαφορία τῶν μάζῶν, αὐτοανακηρύσσονται σὲ ἐπαναστατική πρωτοπορία. Άλλο ἔάν οἱ μάζες παραμένουν ἀδρανεῖς, αἰτία εἶναι δτὶ δὲν κατορθώνουν ἀκόμα νὰ διαχρίνουν τὸ δρόμο τοῦ ἀγῶνα, τῆς τάξικῆς ἐνότητας, ἐνδὲ προαισθάνονται ἐνστικτώδικα τόσο τὴν κολοσσιαία δύναμη τοῦ ἔχθρου ὅσο καὶ τὸ γιγάντιο χαρακτήρα τῶν καθηκόντων ποὺ τίθενται μπροστά τους. Πάντως, ὅταν οἱ περιστάσεις θὰ τὶς ἔχουν ὡθήσει σὲ δράση, θὰ πρέπει νὰ ἐκπληρώσουν αὐτὸ τὸ καθῆκον: νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ τρόπο αὐτόνομο, νὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὰ μέσα παραγωγῆς, νὰ ἔξαπολύσουν τὴν ἐπίθεση ἐνάντια στὴν οἰκονομικὴ ἔξουσία τοῦ Κεφαλαίου. Καὶ γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ θὰ φανῇ ζεκάδαρα ὅτι κάθε ὑποτιθέμενη πρωτοπορία, ποὺ ἐπιδιώκει, σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμά της, νὰ διευθύνει καὶ νὰ ἔξουσιάσει τὶς μάζες μέσω ἐνδές «ἐπαναστατικοῦ Κόμματος», ἀποτελεῖ ἔναν ἀντιμαρτικὸ παράγοντα, ἀπὸ τὴν ἵδια τὴν φύση αὐτῆς τῆς ἀντιληψῆς.

INFORMATIONS CORRESPONDANCE OUVRIERES

«Σκοπὸς τῆς ὁμάδας μας εἶναι νὰ συγκεντρώσει τοὺς ἐργαζόμενους ποὺ ἔχουν χάσει τὴν ἐμπιστοσύνη τους στὶς παραδοσιακὲς ἐργατικὲς ὀργανώσεις — κόβιματα καὶ συγδικάτα.

Η ἐμπειρία μας μᾶς διδάσκει ὅτι οἱ σύγχρονες συνδικαλιστικὲς ὀργανώσεις σκοπεύουν στὴν σταθεροποίηση καὶ στὴν διαφύλαξη τοῦ ἔκμεταλευτικοῦ συστήματος.

Ὕπηρετοῦν σὰν ρυθμιστές τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας, χρησιμοποιοῦν τὸν ἀγώνα τῶν ἐργατῶν γιὰ πολιτικοὺς σκοπούς, εἶναι οἱ λακέδες τῆς διευθυντικῆς τάξης στὸ σύγχρονο κράτος.

Στοὺς ἐργαζόμενους ἀγήκει ἡ εὐθύνη· νὰ ὑπερασπίσουν τὰ συμφέροντά τους καὶ ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ τὴν χειραφέτησή τους.

Οντας ἐργαζόμενοι, ἀποθέλεπουμε στὴν ἀμοιβαία ἐνημέ-

ρωσή μας γιὰ ὅσα συμβαίνουν στοὺς τέπους ἐργασίας μας, στὴν καταγγελία τῶν συγδικαλιστικῶν τεχνασμάτων, στὴν συζήτηση τῶν αἰτημάτων μας, στὴν ἔμπρακτη ἀλληλεγύη τῶν ἐργαζομένων.

Στοὺς ἀγώνες ἐπεμβαίνουμε σὰν ἐργαζόμενοι καὶ ὅχι σὰν ὄργανωση πράγμα ποὺ δόηγει στὴν διάσπαση τῶν ἐργαζομένων. Υποστηρίζουμε τὴ δημιουργία ἐπιτροπῶν ποὺ νὰ θασίζεται στὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ ὅλων τῶν ἐργαζομένων. Υπερασπίζουμε τὰ αἰτήματα ποὺ δὲν κάνουν διάκριση ἀνάμεσα στὶς διάφορες κατηγορίες τῶν ἐργαζομένων, οὔτε περιορίζονται σὲ μερικές μονάχα ἀπ' αὐτές, αἰτήματα ποὺ μποροῦν νὰ κινητοποιήσουν τὸ σύνολο τῶν ἐνδιαφερομένων. Υποστηρίζουμε κάθε τὶ ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπεκτείνει τὸν ἀγώνα καὶ καταπλειστοῦμε κάθε τὶ ποὺ τείνει νὰ τὸν ἀπομονώσει. Προσπαθοῦμε μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων σὲ διεθνῆ κλίμακα νὰ γνωρίσουμε τὴν κατάσταση τῶν ἐργαζομένων στὰ δὲλλα μέρη τοῦ κόσμου καὶ νὰ συζητήσουμε μαζί τους τὰ κοινά μας προβλήματα.

Καταλήξαμε νὰ ἀμφισθητήσουμε ὅλες τὶς ἐκμεταλλευτικές κοινωνίες, δλες τὶς ὄργανωσεις, καὶ νὰ καταπιαστοῦμε μὲ γενικὰ προβλήματα ὅπως ὁ κρατικὸς καπιταλισμὸς, ἡ ἱεραρχία, ἡ γραφειοκρατικὴ διεύθυνση, ἡ κατάργηση τοῦ κράτους, καὶ τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, ὁ πόλεμος, ὁ ρατσισμός, ὁ σοσιαλισμός, κτλ. Καθένας ἀπὸ μᾶς ἐκθέτει ἐλεύθερα τὶς ἀπόψεις του καὶ παραμένει ἀπόλυτα ἀδέσμευτος νὰ δράσει μὲ ὅποιο τρόπο νομίζει καλλίτερο στὴν ἐπιχειρήση του. Πιστεύουμε στὴν αὐθόρμητη ἀντίσταση ἐνάντια σὲ κάθε σύγχρονο μηχανισμὸ κυριαρχίας, καὶ ὅχι στὰ συγδικάτα καὶ τὰ κόμματα.

Τὸ ἐργατικὸ κίνημα εἶναι ἡ ταξικὴ πάλη ὅπως ἐκδηλώνεται μὲ τὴν πρακτικὴ μορφὴ ποὺ τῆς δίνουν οἱ ἐργαζόμενοι. Μονάχα αὐτοὶ μποροῦν νὰ μᾶς μάθουν πῶς καὶ γιατὶ νὰ ἀγωγίζουμε. Δὲν μποροῦμε μὲ κανένα τρόπο νὰ τοὺς ὑποκαταστήσουμε. Δὲν μποροῦμε παρὰ μονάχα νὰ τοὺς ἐνημερώσουμε ἀκριβῶς ὅπως κι' αὐτοὶ ἐμάς. Νὰ συμμετάσχουμε στὶς συζητήσεις γιὰ νὰ ἀποσαφηνήσουμε τὶς κοινές μας ἐμπειρίες καὶ στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων μας νὰ τοὺς δώσουμε ὅλικη δοήθεια ὥστε τὰ προβλήματα καὶ ὁ ἀγώνας τους νὰ γίνει γνωστὸς σὲ ὅλους.

Πιστεύουμε ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀγώνες εἶναι σταθμὸς στὸ δρόμο ποὺ δόηγει στὴ διεύθυνση τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς κοινωνίας ἀπὸ τοὺς ἔδιους τοὺς ἐργαζόμενους».